

ШЫН

Солун 1925 чылдың август 31-де үнүп эгелээн

№ 23 (15974) ♦ 1998 чылдың март 3, вторник ♦ Ат салган шагы 22.50 ± Садар өртээ 1 рубль 50 көпсөк.

ШАГАДА— ЧУРУКТАРДА

Шилги инек чылын үдөп чаларадырынның болгаш үнүп келген сарыг Пар чылын уткуурунун байырлыг езулалы Кызыл хоорайның төвү — Арат шөлүңгө февраль 27-ле болган. Ол хүн даң хаязында сарыг Пар чылын кызылчылар хүн-биле катый уткуп алганнар.

Эртегинин 9 шакта парк аксынын чоогунга Дуган тудуун эгелээр черге, даш салышкынын езулалы эрткен, а дүш үзүндүн эгелээш, хөгжүм-шин театрынның баары—Арат шөлүңгө чаңыл болган театрыңкы көргүзүгү хоорайның чурттакчыларын болгаш аалчыларын магалаткан. Сарыг шажынның чургайына үндөзүлөп, санаттыңан чыл солчулгалык езулалынын үзүндү тыва чоңунуң буруңгу оюннары — кажык алары, тевектээри, буга-шыдыраа, хендирбесый шаччы база тыва улустун аас чогаалына үндөзүлөп дүрген-чугаа, кожамык, тывызык мөөрейлери дээш, оон-даа өске солун хемчеглер эрткелээш. Ол дугайын чурруктар сөс чокка көргүзүп турар.

Василий БАЛЧИП-ООЛДУҢ тырттырган чуруктары.

СОЛУН БОЛГАШ НОМЧУКЧУ ХУНДУЛУГ НОМЧУКЧУ!

БО үнүп келген МАРТ АИДА «Шыны» чагыдын алыр болунарза, АПРЕЛЬДЕН эгелеп ап эгелээр силер.

Беш айда чагыдылганың өртээ — 70 рубль.

Үш айда — 40 рубль.

Бир айда — 14 рубль.

Дайынның хоочуннарынга, инвалидтерге, бүгү чергенниң пенсионерлеринге

Үш айда — 30 рубль.

Бир айда — 10 рубль.

Чагыдылганы харылзаа черлеринде, оон чер-чер салбырларында хүлээп ап турар.

АБОНЕМЕНТ

ШЫН

на 1998 год по месяцам:

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
---	---	---	---	---	---	---	---	---	----	----	----

Куда: _____ (почтовый индекс) _____ (адрес)

Кому: _____ (фамилия, инициалы)

ДОСТАВочная КАРТОЧКА

ШЫН

Стоимость	по каталогу	руб.	коп.	Кол-во выданных тов.
	за доставку	руб.	коп.	

на 1998 год по месяцам:

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
---	---	---	---	---	---	---	---	---	----	----	----

Куда: _____ (почтовый индекс) _____ (адрес)

Кому: _____ (фамилия, инициалы)

ПАРЛАЛГА КОНФЕРЕНЦИЯЗЫ ЧОН ШАГАДА МАНААН

Февраль төңүзүндө эрткен Тыва Часаактын Чөвүлөк Хуралы Президент Ш. Д. Ооржак баштап эрттирген. Россия-моол кызыгаарының тыва участогуна кызыгаар заставалары, кызыгаар постулары калбарының хемчеглерин аңаа чуураалашкан. Күрүнө ужуру-дузалыг ук болуункуна Забайкаль кызыгаар округунуң командьакчымы В. П. Войтенко киришкен.

Эрткен чылдың президент соңуудаларына кызыгаар быжыгларының айтырылганы кыдыг кожууннарың чурттакчылары эң кол чагы кыдыр кирген. Соңгучуларның ук негелде-херегелелин боттандыры-биле Ш. Д. Ооржак, оон командазы боттуг хемчеглерин алган. Чикээ, девискээрлер аразының «Сибирь дугуржулгазы» ассоциацияның шиттинрин эзуугаар, РФ-тиң 12 субъектииниң, Сибирьниң 5 улуг хоорайының Забайкаль кызыгаар округу, биле кады ажыдажылганы ийи талаалыг көрөөзи чарылган. Хакас Республиканың тус чер бюджетин, Красноярск крайның болгаш Красноярск хоорайының чагыраларының аңаа-хорөгизин кызыгаар заставаларының, кызыгаар постуларының туудуларына чарыгдаттынар. Кызыгаар округунуң шериг күчүзү, чарыгдаллары бааа хойу-биле аңаа үнер.

Эрги заставаларың туугу-сууру, шериг күчүзү болгунузуңуң улам улгадар. Моон мурунда хос болгаш курут турган черлерге кызыгаар тургузулгалары туттунар. Бора-Шай, Ак-Чыраа, О-Шынаа, Качык, Ары-Бажы, Божалыг болгаш өске-даа девискээрлер доктаамал хайгылда алдынар. Чөвүлөк хуралга санал-оналдарын Чазак Баштыңының бирги оралакчымы В. М. Оюн, Чазак Баштыңының оралакчымы В. С. Шырап, оралакчы президент А. И. Мельников, РФ-тиң Федералдыг айыл чок чорук албанының Тывада өргелелинин начальниги Ч. А. Удумбара, девискээрлер аразының «Сибирь дугуржулгазы» ассоциацияның Тывада төлээзи Э. Х. Ооржак берген.

Кызыгаар камгалаалың күштөлдиринче улганган хемчеглерин белектер кыдыр турары ылавылаалдыг, шынарлыг болгаш демделексенчиг. Кыдыг-кызыгаар чурттакчыларың амьдырал-чуртталгалыңың өз көрүшкүн бо кижиге өөрүнүгү чорду. Бистин муруну кожууннарыңка туугу-суурларын калбарыңкың чүгүлө камгалаал ужуру-дузалыг өвөс, чоңуң элөөн көзөгүнө аңылдаар черлериниң хойу-биле ажыттылары ол.

Ылаңгыя амьдыралдың көшкүн өвүр-хевирин хөгжүдериңге ажыктыг чүүдөр хей. Кызыгаарга кожуң-дүжериңге хой өглер, чыгы мал херек. Тываның арга-арымы тулдуга ажыглар арга-ыш-биле байлак. Ылаңгыя март айда тудуг материалларын кезип белектерин, ову көрдүңгөн участоктарже чер доң турда, сөөрүң чедирин негеттинип турар.

Чөвүлөк хурал сөзүндө Забайкаль кызыгаар округунуң командьакчымы В. П. Войтенко массалыг информация чөпсөктериниң ажылакчыларына парлалга хон-

ференциязын эрттирген.
— Кызыгаар камгалаалыңа үндүрер чарыгдалдарың хой кезин кызын, чүгүлө күссели-биле дуглаар ирги?
— Эрге-хоойлу эзуугаар көрүп каан шериг структураларың чарыгдаллары үнер. Кызыгаар чогуу кажан-даа оттуг шугум болбас ужурул Тыва Республиканың муруну кожууннарың таварып эрткен бистин кызыгаарың боттуг камгалаалың алыр. Кандыг байдалда турарыңысты ТР-ниң Президентинге доктаамал илеткеп турар мен.
— Кызыгаар зонамың чамдык айтырылгаларың, чикээ, оон ханы камгалаалың хемчөлү республиканың Президентиниң хайгааралыңа турар ужуруң деп демделедир. Ону чүү деп билип ап болур ирги, Виктор Петрович?

— Кызыгаар районнарың эрге-байгалы чер-чөплө чагыс аай өвөс. Тус черниң алаар бойдузу, географтыг байдалы Тыва Тыва Чазак Баштыңыңа эң көсүк болбайн аан. Кызыгаар үрүшкүниң болдурубааның уулу хемчеглериниң эң өлтиң болгаш таарымчалыг талаарыңың дугайында чуула-лап турарың ол.
— Кыдыг черлериниң чурттакчыларың эрге-байгалдарың камгалаалыңа доктаап көрдүрөм?

— Чурттакчыларың эрге байдалдарың чүгүлө шериг хентиг кижилер камгалаал шыдаар. Фуфайкалыг кижилер буруңгө боом-моң бээр барымаа бисте чок. Бир өвөс тура-лаан-на хамаатыга чөпсөк берип каар болузууса, оон чүү-даа үне берип болур. Шериг, кызыгаар сагыла-чурумга чагырткан дайынчы структуралар дамчытыр албан-хүлээлгелериң күсселир бис.

— Көжөр кидис өглер, дайынчы айттар дугайында чууга баа болуу аа?
— Ол дээрге түр кааның аңылгалдарыңдыр. Афганистанга, Кавказка бо талааның биле дуржулга чыгылган. Шериглер кандыг-даа байдалдарда дайынчы шивези ышкымастар. Ылаңгыя камгалаалың кызыгаарың. Кызыгаар камгалаалың офицерлери эң шилдигиниң кижилер бооп турар. Оларның өң-бүдүлелериниң ээлери баа дөдө эртемниң өмчлөр, башкылар. Олар чаа тутуңган заставаларга келгеш, кызыгаар суурларын школаларыңа, эмнеге черлеринге ажыдаарлар. Бедик интеллектиңиң төлөөлөр амьдырал хандырылганың бугу талаарыңа илекпейлиг кижир. Кыдыг-кызыгаар черлерже тускай эртемниң кым-даа белең кел чытпас-ла болгай.

Окрук командьакчымы журналистерниң салган өске-даа айтырылгаларыңа харыяларың берген.

Арапчор ОКСУТ.

Тыва Республиканың Дээди Хуралының ийги чыжынын депуадынга кандидаттарга

ДЫҢНАДЫГ
Тыва Республиканың Төп соңулда комиссиязы 1998 чылдың март 7-де 10 шакта 1998 чылдың март 9-тан апрель 3-ке чедир соңулда мурунун суртаал ажылын чорудары-биле Тыва Республиканың Дээди Хуралының депуадынга кандидаттарын, соңулда каттыжымыңкынарының, соңулда блоктарының аразыңга солун арынарыңга халас парлалга шөлүң база эфирге халас үсүн хуваар талазы-биле төлге тырттарың организастаар. Төлге тырттары Тыва Республиканың Чазак бажынының Хуралдаар залыңа (бирги каътта) болур. Төлге тырттарың кижикчилериниң бүрүткээшкүн 9.00 шакта эгелээр.
ТЫВА РЕПУБЛИКАНЫҢ ТӨП СОҢУЛДА КОМИССИЯЗЫ

«ШЫН» — ТЕЛЕКӨРҮКЧҮЛЕРГЕ

МАРТ 3
РНТ канал
6.00 ЭРТЕНГИНИН МЕНДИ-ЗИ-БИЛЕ.

10.45 Каткы-хог павораман.
11.23 Хуу библиотека.

15.55 Аас-кежиктиг таварыла-га.
16.40 «Робин Гудтун чаа ужу-раллары», т/с.

7.15 Оттун кел даан.
7.30 МЕДЭЭЛЕР.
7.50 Мультифильм.

14.00 МЕДЭЭЛЕР.
14.35 «Императорга сөгүрүп ошу ошкап наг даан», уран-чечен фильм.

14.00 БӨГҮН ЭРТЕН.
14.15 Криминал.
14.35 Орус век.

21.40 «Шпионвар», барымда-лыг телесериал, 16-тм фильм.

21.40 «Шпионвар», барымда-лыг телесериал, 16-тм фильм.

среда
МАРТ 4
РНТ канал
6.00 ЭРТЕНГИНИН МЕНДИ-ЗИ-БИЛЕ.

13.00 «Дульсьневя Тобосская», 2-га сериясы.

20.45 Тамчыктыг удунар, чап-тар.
21.00 УЕ.

8.55 Православ шажын кален-дары.

«ТЫВА» канал
18.05 Чылдык кижилери.

13.05 Кайгамчыктыг бойдус.

20.50 «Сансет Бичиниц ынак-шылы болгаш чажыктары», т/с.

05.45—06.45 Чемпионнар лига-ашыы хуи демделели.

Четверг
МАРТ 5
РНТ канал
6.00 ЭРТЕНГИНИН МЕНДИ-ЗИ-БИЛЕ.

13.00 «Дульсьневя Тобосская», 2-га сериясы.

20.45 Тамчыктыг удунар, чап-тар.

10.05 «Санта-Барбара», т/с.

19.45 Коллак.

16.00 БӨГҮН ХҮНДУС.

02.50 «Шириниц Уокер: те-хасчы өзугаар шиткел», т/с.

нарыг болу бээр бис, т/с.

Пятница
МАРТ 6
РНТ канал
6.00 ЭРТЕНГИНИН МЕНДИ-ЗИ-БИЛЕ.

12.15 «Кады» деп програм-ма.

20.45 Тамчыктыг удунар, чап-тар.

8.55 Православ шажын кален-дары.

18.15 МЕДЭЭЛЕР.

13.00 «Ыг-биле болган тава-рылга», барымдаалыг теле-сериал, 1-ги фильм.

21.40 «Шпионвар», барымда-лыг телесериал, 19-ку фильм.

«ТОП» ТВ (чүгле кинолар)

Суббота
МАРТ 7
РНТ канал
8.00 «Плюс хирезинде, сипен харамнаыр ыт дег», уран-чечен фильм, 1-ги сериясы.

10.30 Музыкалыг почта.

20.10 Джентльмен-шоу.

10.20 Эртегиниц менди-зи-биле, чурт!

20.00 МЕДЭЭЛЕР.

14.00 БӨГҮН ЭРТЕН.

20.15 «Нью-Йорк. Топ пар», т/с.

03.55 Ох дугайында.

Москва банкларының медээлери

САНААШКЫНАРНЫ ЧОРУДУП ТУРАР

РФ-ТИҢ 71 ДЕВИСКЭЭРИНДЕ
СБС-АГРО САЛБЫРЛАРЫ:

- Акша-төгериктиң саарылгазын-дүргедип турар;
— чингеткен тарифтерди;
— агар саннарже кирген акша-төгерикти доран ажыглаарының аргалары көрдүнген;
— төлевирлериниң идегелдиг чоруун болгаш дүрген чорударын магадлап турар;
— чаа технологиялыг.

КАЛИНИНГРАДТАН ВЛАДИВОСТОККА ЧЕДИР—
ЧАҢҢС ХҮН ДУРГУЗУНДА

Чурттуң 71 хоорайында тускай доктаамаал салбырлар ажылдап турар!
СБС-АГРО бөлүктүн хей каналдыг ТЕЛЕФОН-НАРЫ ажылдап турар: (095) 913-35-24, (095) 913-35-22.

Кызыл хоорай, Красноармейская, 100, индекс 667000.

ТУРГУЗУКЧУЛАРЫ: Тыва Республиканың Ча-заа болгаш «Шын» солун редакциясының коллек-тивни.

Кол редактор Василий ХОМУШКУ.

Кызылда ТЕЛ: 2-48-23, АКБ СБС-АГРО банк-ның Тывада девискээр салбырының АДРЕЗИ: Кызыл хоорай, Щетинкин-Кравченко кудумчузу, бажын дугаары 37 «А».

КОПЕКТЕН РУБЛЬ ДОЛДУРТУНАР!

СБС-АГРО чурттакчы чоңга акша салышкын-нарының БҮГҮ ХЕВИРЛЕРИН кылып турар: губерния, шөлөз, пенсия, акционер, кончук дүрген, уругларга, чып мөөнөзөр салышкыннарыны чору-дуп турар.

ЧЫЫЛДА САЛЫШКЫННАРЫ ДЭЭШ
ЧЫЫЛДА 22 ХУЗУН НЕМЕР ТУРАР

Бир ай дургузунда салган акшаны ноорту чыл дургузунда уздып болур.

Салган акшаны кырынга НЕМЕР ТУРГАШ, оон НЕМЕЛДЕ ХУЗУН улгартырып болур.

СБС-АГРО болгаш Агроулеттур банкының бүгү салбырларында салышкыннары кылып турар. Оларны Краснодарабында, Петроградтуур банкында, Самара-Агроулеттурбанкында, Алды-Платина банкында, Радго-градта, Бикомбанкында, Ковкаагроулеттур банкында, Сибирь банкында салбырларда чорудуп турар.

РЕДАКЦИЯНЫҢ КОЛЛЕГИЯЗЫ: Атур ХЕРТЕН (кол редакторунуң оралакчызы), Кустугур САТ (харысал-галдыг секретарь), Адыгы СААЯ (килдис редактору), Араптор ОКСУР (килдис редактору).

РЕДАКЦИЯНЫҢ ТЕЛЕФОННАРЫ: Код редактор — 3-43-34; келген кижилер хүлээп адыр-тер — 3-33-91; кол редакторунуң оралакчызы — 3-33-91; секретариат — 3-36-82.

ДУГУРЖУП АЛЫРЫН ШИИТПИРЛЭЭН

Эрткен чылдың төңчүзүндө бистин республи-каның барык бүгү массалыг информация чеп-сектери Россияның агроулеттур комплексин-ге чингелдеп чээлини алыр эрге дээш кон-курсун дугайында тайылбырны парлап үндүр-гөн.

Шынап-ла, байдал кончук нарын турган бир өвөс 1997 чылда Россияның агроулеттур комплексиниң чингелдеп чээлдер-биле хандыраарин Аг-роулеттур банкының (сөө-лүндө аңаа «Альфа-банк» база номешкин) агентствы чорудуп турган болза, бо конкурса чингелдеп чээлинери алыр өргөн хары угда 12 банк чедип алган. Оларның хей ке-ли девискээрлерде салбыр-ларды болур хамаачык, ха-рын көдөз алыр-агырга кан-дыг-даа хамаарыгга чок болуп турар.

Херектиң мындыг байдал-ды көдөзө ишчилерге таа-рышпаан болган РФ-тиң Ча-ваанга, Курдугага республи-ка, край, областтарын бирга удуругчулардыан ажынап коопчут чагалар сөрү-ле келген. Бичаң кээрсе, эң сөөлү меделел бо: РФ-тиң Көдөз ажы-агый болган аш-чел иямызы биле Агроулет-турбанк көдөз чөдөргө сак-хоо айтырын чедимчелиг

биле ажылдап каанкан арга-дуржулгазы дузалар.

Ындыг иямызыг Л. Холод массалыг информация чеп-сектеринге «ямы Агроулеттур банкыны коммерциалыг банк ишкеш кылдыр сан-хоозун шимчээшкениң четкизи нады ажилдажылга-биле тодарып турар.

Бир өвөс СБС-АГРО банк бөлүү тендер-нин кол негелделерин күөсөдиптер болза, Аг-роулеттур банк 1998 чылда чингелдеп чээ-лини алыр эрге дээш конкурса киржин шы-давын барганы «үр тунин бергелээшкени-рин» ажып эртинтер аргалыг анаар болгаш сан-хөө рыногунче чогулчалыг балансылыг эеп кээр аргалыг анаар. Ындыг чергелиг агент-банкылар аразында банк болуунуң өзүлүг ту-ружун тып алыр деп сайтынын оралакчызы санап турар.

Г. ДАНИЛОВА.

«Шын» солун оң харысалгалыг секретарының ор-алакчызы Кай-оол Бараанович Саттин акымы Адыл-оол Давыс-Белекович САТТЫҢ хевтерген мөчээни-биле холбаштыр оон дөргүл-төрелдеринге чок кижилеринге ханы кажыдалды илереп тур.

КИЛДИСТЕР: Чазактың акыл-чорудулазы-биле хар-ылда тулар килдис — 3-33-91, 3-34-98, экономич-ескерталгелер бол-гаш солунга амыла-рал — 3-34-49; меделел алоаны — 3-39-15; чагалар болгаш чагылыгга — 3-39-03; Бухгалтерия — 3-41-23; Кор-ректорлар — 3-41-16.

Агар санымыс: № 4070381040000010000 КБ «Тувакредит», ИНН — 1701008465; корр. сч. 30102810200000000729 БИК 04304729. Солун неделяда 3 катал үнер.

Солун неделяда 3 катал үнер. Жемчээли 2 парламаал ама. Тиражы 7111. Чагыр № 60.